

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Володимир Біланюк, Ірина Гудзеляк, Любов Котик

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
(МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ
З ПРЕДМЕТНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
014.07 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ГЕОГРАФІЯ)**

Львів
2023

УДК [378.22:001.816](072)

Б-61

Рецензенти: к-т педагог. наук, доцент *Д. Д. Герцюк*
(Львівський національний університет імені Івана Франка)
к-т геогр. наук, доцент *М. М. Лаврук*
(Львівський національний університет імені Івана Франка)

Науковий редактор: Заслужений діяч науки і техніки України,
д-р геогр. наук, професор *О. І. Шаблій*
(Львівський національний університет імені Івана Франка)

*Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 8 від 23 листопада 2022 р.)*

Б-61 Біланюк В., Гудзеляк І., Котик Л. Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної (магістерської) роботи з предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 60 с.

Методичні вказівки містять загальні положення підготовки магістерської роботи з предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія). Висвітлено роль наукового керівництва кваліфікаційної роботи. Розкрито головні етапи виконання і захисту магістерської роботи, вимоги до її структури, змісту, обсягу, оформлення, критерії оцінювання.

Для здобувачів ступеня магістр з предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) закладів вищої освіти.

УДК [378.22:001.816](072)

© Біланюк В., Гудзеляк І., Котик Л.,
2023

© Львівський національний
університет імені Івана Франка, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
1.1. Магістерська робота як вид науково-дослідницької діяльності студента	5
1.2. Нормативні документи, що регламентують виконання магістерської роботи.....	6
1.3. Академічна доброчесність	9
1.4. Місце магістерської роботи в структурі освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія)» ..	12
РОЗДІЛ 2. НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО МАГІСТЕРСЬКОЮ РОБОТОЮ	16
РОЗДІЛ 3. ГОЛОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ І ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	18
3.1. Порядок затвердження теми роботи	18
3.2. Формулювання головних завдань дослідження	18
3.3. Пошук та опрацювання інформації	19
3.4. Структура та обсяг роботи	20
3.5. Робота над текстом (виклад матеріалу)	21
3.6. Попередній розгляд роботи на кафедрі	24
3.7. Перевірка роботи на академічний плагіат	25
3.8. Рецензування магістерської роботи	26
3.9. Захист магістерської роботи (вимоги до презентації і виступу)	26
РОЗДІЛ 4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	29
4.1. Загальні вимоги	29
4.2. Ілюстрації	30
4.3. Таблиці	31
4.4. Формули	33
4.5. Списки (переліки)	34
4.6. Оформлення списку джерел інформації	35

РОЗДІЛ 5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	40
РОЗДІЛ 6. ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	49

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Магістерська робота як вид науково-дослідницької діяльності студента

Навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти передбачає виконання науково-дослідної роботи під керівництвом наукового керівника, що має велике значення для підготовки висококваліфікованих фахівців зі сформованими знаннями, уміннями та навичками, здатністю реалізовувати якісні педагогічні практики, у тім числі різноманітні проекти розвитку сучасної географічної освіти, застосовувати інноваційні підходи задля нової якості навчального процесу та покращення методики навчання географії у закладах загальної середньої освіти.

Кваліфікаційна (магістерська) робота¹ – це самостійна комплексна наукова праця з актуальних питань теоретичного або прикладного характеру за профілем підготовки. Виконується на завершальному етапі навчання магістра і визначає рівень науково-теоретичної та практичної підготовки здобувача з педагогіки та географії, його готовність до самостійної роботи в освітній сфері, здатність до подальшої науково-дослідницької діяльності.

Метою написання магістерської роботи є поглиблення, систематизація і закріплення теоретичних і практичних знань з предметної спеціальності «Середня освіта (Географія)», удосконалення умінь та навичок виконання науково-дослідної роботи. Окрім широкої ерудиції та здатності до творчої роботи, здобувач має

знати:

- теоретичні і прикладні аспекти педагогічної діяльності з предметної спеціальності географія;
- теорію і методологію географічної науки та її підсистем/наук;
- методику викладання географії у середній школі та закладах фахової передвищої освіти;
- вимоги до написання і презентації наукових праць;

---

1 Далі по тексті – магістерська робота.

вміти:

- застосовувати методологію наукового дослідження у сфері педагогіки та географії на основі головних світоглядних концепцій;
- використовувати сучасні методи дослідження;
- самостійного збирати і критично опрацьовувати інформацію з різних джерел;
- використовувати матеріали виробничої і педагогічної практик;
- аналізувати, узагальнювати інформацію, формулювати висновки по темі дослідження;
- володіти сучасними інформаційними технологіями, графічно візуалізувати окремі положення роботи;
- розробляти і реалізовувати різноманітні проекти розвитку сучасної географічної освіти;
- презентувати результати наукового дослідження;
- вести публічну наукову дискусію;
- застосовувати набуті компетентності у підготовці та проведенні уроків та позакласних заходів у закладах освіти.

Подана до захисту магістерська робота, а також її презентація перед екзаменаційною комісією (ЕК) має продемонструвати факт засвоєння усіх загальних і фахових компетентностей, зазначених в освітньо-професійній програмі. Підготовка і захист магістерської роботи забезпечують встановлення результатів навчання здобувача відповідно до стандартів вищої освіти, а також культуру науково-дослідної діяльності здобувача.

1.2. Нормативні документи, що регламентують виконання магістерської роботи

У Львівському національному університеті імені Івана Франка (далі – Львівський університет) виконання магістерської роботи регламентовано нормативними документами: «Положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному університеті імені Івана Франка» (2018) [16], «Положення про контроль та оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Львівського національного університету імені Івана Франка» (2020) [15], «Положення про екзаменаційну комісію у Львівському національному університеті імені Івана Франка» (2016) [13], «Положення про систему внутрішнього

забезпечення якості освіти у Львівському національному університеті імені Івана Франка» (2019) [17].

Зокрема, у п. 4.5 «Положення про організацію освітнього процесу ...» визначено, що в Львівському університеті: «Кваліфікаційні (дипломні) роботи виконуються на завершальному етапі навчання студентів» [16, с. 10] і відповідно до вимог освітньої програми «для ступеня «магістр» представлені кваліфікаційною (магістерською) роботою» [16, с. 10].

У розділі 9. «Атестація здобувачів вищої освіти» «Положення про організацію освітнього процесу ...» [16], у п. 9.5 визначено, що: «Кваліфікаційна робота – самостійно виконана науково-дослідницька робота здобувачів вищої освіти за ступенем «магістр», головною метою і змістом якої є наукові дослідження з актуальних питань теоретичного або прикладного характеру за профілем підготовки»; у п. 9.6 наголошено, що: «здобувачеві вищої освіти, який успішно склав державні екзамени, захистив кваліфікаційну роботу відповідно до вимог освітньої програми підготовки, рішенням ЕК присвоюють відповідний ступінь, кваліфікацію і видають документ про освіту» [16, с. 16].

Магістерська робота є нормативним освітнім компонентом навчального плану підготовки здобувача освіти. Успішне її виконання та захист здобувачем освіти є підставою виконання ним навчального плану та вимог освітньої програми за спеціальністю.

Невиконання навчального плану, згідно п. 11.1 «Положення про організацію освітнього процесу ...» є підставою для відрахування з Львівського університету здобувача вищої освіти.

Підставами для відрахування студента за невиконання навчального плану в разі невиконання вимог освітньої програми (на етапі виконання і захисту магістерської роботи), згідно п. 11.2 положення є: одержання незадовільної оцінки на захисті магістерської роботи, неявка на захист магістерської роботи в період праці ЕК [16, с. 17].

У випадку неможливості виконання освітньої програми — підготовки магістерської роботи та її захисту (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу, призовом на військову службу у зв'язку з оголошенням мобілізації, сімейні обставини тощо), згідно п. 11.6 «Положення про організацію освітнього процесу ...» здобувач освіти має право на перерву у

навчанні шляхом оформлення академічної відпустки. Після її завершення здобувач освіти має право на поновлення з метою продовження навчання [21, с. 63].

Положенням про організацію освітнього процесу також передбачено (п. 9.8) повторний захист здобувачем освіти магістерської роботи протягом трьох років після закінчення Львівського університету у випадку отримання незадовільних оцінок на її захисті чи неявці на захист.

Повторний захист магістерської роботи є платним. Для його оформлення здобувач освіти повинен за місяць до початку роботи ЕК написати заяву «Про повторну підсумкову атестацію (кваліфікаційна робота)». До заяви додати супровідні документи:

- копію квитанції про оплату додаткових освітніх послуг;
- копію угоди про надання додаткових освітніх послуг заповнену у 2-х примірниках на 2-х сторонах;
- копію академічної довідки;
- копію наказу про відрахування.

Написання заяви разом з поданням супровідних документів є підставою для включення здобувача освіти до Наказу про допуск до ЕК у зв'язку з повторною підсумковою атестацією.

Організацію процесу державної атестації здобувачів освіти розкрито у «Положенні про контроль ...» (2020)» [15] та «Положення про екзаменаційну комісію ...» (2016) [13].

Зокрема, у п. 2.4.3 «Положення про контроль ....» означено що: «Державну атестацію здобувача вищої освіти здійснює Екзаменаційна комісія після завершення навчання на певному освітньому рівні з метою встановлення фактичної відповідності рівня підготовки вимогам освітньої програми. Форму державної атестації здобувачів вищої освіти означає освітня програма підготовки фахівців» [15, с. 5].

У п. 2.1 «Положення про екзаменаційну комісію ...» означено, що захист кваліфікаційної роботи є формою атестації, яка застосовується у Львівському університеті [13, с. 2]; у п. 3.13 наведено перелік документів, які подають в ЕК до захисту магістерської роботи [13, с. 5]:

- виконану кваліфікаційну роботу із висновком завідувача кафедри про допуск студента до захисту;

- письмовий відгук керівника з характеристикою діяльності випускника під час виконання кваліфікаційної роботи;

- письмову рецензію на кваліфікаційну роботу.

У п 4.6 «Положення про екзаменаційну комісію ...» наголошено, що: «Студенти мають право вибору теми кваліфікаційної роботи з переліку, визначеного випусковою кафедрою, або можуть запропонувати свою з обґрунтуванням доцільності її розробки. У таких випадках перевага надається темам, які продовжують розробку виконаної курсової роботи або безпосередньо пов'язані з майбутньою професійною діяльністю випускника» [13, с. 7].

П. 4.7 цього ж положення регламентує, що науковими керівниками магістерських робіт можуть бути науково-педагогічні працівники із вченими званнями або науковими ступенями. Вони відповідають за дотримання у роботі здобувача освіти сучасних вимог та за оформлення пояснювальної записки згідно з вимогами державних стандартів [13, с. 8].

Магістерську роботу здобувач освіти подає на випускову кафедру за десять днів до дня захисту (п. 4.10 «Положення про екзаменаційну комісію ...»). Випускова кафедра на своєму засіданні ухвалює рішення про допуск (не допуск) роботи до захисту. До того, не пізніше як за місяць до захисту (п. 4.11) розпорядженням Декана факультету, за поданням завідувачів випускових кафедр, затверджується склад рецензентів.

«Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освіти...», яке зорієнтовано на підвищення якості освітньої діяльності у Львівському університеті та керується принципами академічної свободи й високої академічної культури, передбачено забезпечення перевірки кваліфікаційних студентських робіт на наявність плагіату (п. 2.1.2.2) [17]. Про це більш детально розкрито у розділі 1.3. *Академічна доброчесність*.

1.3. Академічна доброчесність

Одним із головних принципів освітньої діяльності є академічна доброчесність. Це сукупність етичних принципів та визначених правил, якими мають керуватися учасники

освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [19, стаття 42].

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти під час підготовки магістерської роботи передбачає: посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності магістром вважається:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання магістерської роботи.

Згідно з Положенням про забезпечення академічної доброчесності у Львівському національному університеті імені Івана Франка (п. 5.2) академічним плагіатом є:

- відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

- відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

- відтворення в тексті наукової роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата;

- відтворення в тексті наукової роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація;

- відтворення в тексті наукової роботи оприлюднених творів мистецтва без зазначення авторства цих творів мистецтва [14].

Фабрикацією є:

- наведення у наукових роботах вигаданих чи неперевірених даних, зокрема статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо;

- посилання на вигадані джерела інформації або навмисне посилання не на справжнє джерело;

- приписування іншим особам текстів, думок чи ідей, яких вони не висловлювали чи не публікували [14, п. 5.4].

Фальсифікацією є:

- необґрунтоване корегування результатів власних наукових досліджень (таке, що не базується на повторних чи додаткових дослідженнях, вимірюваннях або розрахунках, виправленні виявлених помилок тощо);

- наведення у наукових роботах свідомо змінених літературних відомостей та даних, отриманих з інших джерел, зокрема статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо без належного обґрунтування причин і зазначення методики їх корегування;

- наведення неповної або викривленої інформації про апробацію результатів досліджень та розробок [14, п. 5.5].

1.4. Місце магістерської роботи в структурі освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія)»

Магістерська робота, як освітня компонента, займає важливе місце у структурі освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія)». Вона входить до блоку обов'язкових компонентів ОПП циклу професійної та практичної підготовки.

Обсяг освітньої компоненти «Кваліфікаційна (магістерська) робота» 9 кредитів, що складає 10 % загального обсягу ОПП, 13,6 % обсягу її обов'язкового блоку та 18,0 % обсягу власне циклу професійної та практичної підготовки обов'язкового блоку [10, 12].

Освітня компонента є завершальною (3 семестр) у циклі підготовки магістра освіти за предметною спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія), ОПП «Середня освіта (Географія)» (тривалість навчання: 1 рік і 4 місяці) [12].

Освітня компонента «Кваліфікаційна (магістерська) робота» має тісні змістові та організаційні зв'язки з обов'язковими компонентами циклу загальної підготовки («Методика науково-педагогічних досліджень», «Освітній менеджмент в географії», «Міждисциплінарний підхід у навчанні географії в школі», «Актуальні проблеми освітнього процесу у сучасній школі», «Педагогічна майстерність») і циклу професійної та практичної підготовки («Інформаційні технології на заняттях з географії», «Інновації в географічній освіті», «Сучасні проблеми навчання географії України у школі», «Географічна термінологія в шкільній освіті», «Позакласна робота вчителя географії» та ін.) [10, 12].

Результативність виконання магістерської роботи прямо залежить від ефективності праці здобувачів освіти на освітніх компонентах циклу професійної і практичної підготовки, а саме: «Магістерський семінар», «Курсова робота», «Практика: Навчально-педагогічна», «Практика: Педагогічно-стажувальна» [10, 12].

Виконання магістерської роботи сприяє набуттю здобувачами освіти загальних і фахових компетентностей, компетентностей предметної спеціальності. Зокрема [12]:

загальні компетентності:

- здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності;

- здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним;
  - здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення;
  - здатність розробляти та презентувати освітні проекти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети;
  - здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати;
- фахові компетентності:*
- здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності;
  - здатність використовувати інновації у професійній діяльності;
- компетентності предметної спеціальності:*
- здатність усвідомлювати та інтегрувати концептуальні природничо-географічні, суспільно-географічні, картографічні, психолого-педагогічні знання та навички;
  - здатність здійснювати самостійно та організувати дослідницьку діяльність здобувачів освіти з використанням сучасних методів і технологій, прикладних географічних досліджень природних і суспільних явищ та процесів, адаптованих під конкретні умови освітньої діяльності, узагальнювати отримані результати, презентувати їх;
  - здатність до поглиблення знань і вдосконалення предметної області природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії, що включають новітні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, є основою для оригінального мислення, проведення досліджень та критичного осмислення професійних проблем;
  - здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі з метою розширення й актуалізації географічних і психолого-педагогічних знань, пояснювати їх письмовими, усними та візуальними засобами на різних просторових рівнях (світовому, регіональному, державному, локальному), працювати в глобальному, інформаційному середовищі за фахом;

- здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які необхідні для проведення наукових дослідження, провадження інновацій наукової та педагогічної діяльності;

- здатність до організації та проведення позанавчальної роботи здобувачів освіти географічного, краєзнавчого, туристського або іншого фахового спрямування.

За результатами виконання магістерської роботи, здобувач освіти формує програмні результати навчання [12]:

- *демонструє вміння* застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області;

- *використовує* цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо;

- *описує* методику розробки освітніх проєктів, пояснює зміст та призначення їх етапів, аналізує спроможність управління процесом їх впровадження, прогнозує очікувані результати;

- *визначає і характеризує* основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень; описує апарат науково-педагогічного дослідження, демонструє навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження;

- *визначає, аналізує та характеризує* педагогічні інновації, демонструє вміння їх практичного застосування у професійній діяльності;

- *демонструє уміння* класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання;

- *розуміє* концептуальні засади та основні теоретико-методологічні проблеми природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії та профільної географії на рівні новітніх наукових здобутків;

- *обирає шляхи* розв'язання практичних задач у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позанавчальної роботи, творчо застосовує методи формування ключових і предметних географічних компетентностей здобувачів у закладах освіти різного типу;

- *знає та застосовує* поняттєво-концептуальний апарат географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання географії, що дозволяє пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії та освітнього процесу з географії, організовувати дослідницьку роботу;

- *обґрунтовує вибір* сучасних методів і технологій прикладних географічних досліджень, профільного навчання географії, позанавчальної роботи зі здобувачами освіти, володіє методикою географічних досліджень, необхідних для організації практичних занять з географії та позашкільної роботи, демонструє вміння організовувати дослідницьку роботу здобувачів освіти;

- *обирає форми та методи* організації освітнього процесу з орієнтацією на світовий і національний рівень, володіє вміннями працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом, підбирати спеціальну літературу та картографічні твори;

- *демонструє* володіння спеціалізованими вміннями та навичками розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності;

- *здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення* географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи, інформаційно-комунікаційні технології.

Освітня компонента «Кваліфікаційна (магістерська) робота», у структурі навчального процесу на ОПП, завершується захистом. Успішний захист дає змогу присудити здобувачу освіти ступень магістр і присвоїти кваліфікацію: Магістр освіти. Вчитель географії. Викладач закладу фахової передвищої освіти [12, с. 15].

РОЗДІЛ 2. НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО МАГІСТЕРСЬКОЮ РОБОТОЮ

У «Положенні про екзаменаційну комісію Львівського національного університету імені Івана Франка» означено, що: науковими керівниками магістерських робіт можуть бути науково-педагогічні працівники із вченими званнями або науковими ступенями. Вони відповідають за дотримання у роботі здобувача освіти сучасних вимог та за оформлення пояснювальної записки згідно з вимогами державних стандартів [13, п. 4.7].

Метою наукового керівництва магістерської роботи є надання здобувачам освіти допомоги у процесі її виконання, провадження індивідуальних науково-педагогічних досліджень, підготовки ілюстративного матеріалу за темою магістерської роботи, підготовки роботи до захисту тощо.

Головні форми керівництва магістерською роботою:

- *попередні консультації*: роз'яснення здобувачу освіти головних вимог до магістерської роботи, етапів і термінів її виконання, ознайомлення з головними інформаційними джерелами за тематикою дослідження у рамках предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), узгодження теми роботи;

- *погодження змісту магістерської роботи, завдання та графіку її виконання*: розробка завдання на магістерську роботу, укладання її змісту та погодження графіку виконання, допомога з інформаційними джерелами за темою магістерської роботи, розроблення та узгодження графіку поточних консультацій тощо;

- *поточні консультації*: тривають у процесі безпосереднього виконання магістрантом роботи, охоплюють етап від затвердження теми магістерської роботи на Вченій раді факультету до подання роботи на попередній розгляд на кафедрі. Важливими освітніми компонентами цього етапу є «Магістерський семінар» і педагогічна практика на яких магістрант опрацьовує теоретичну складову та провадить власне науково-педагогічне дослідження, яке завчасно узгоджено з науковим керівником роботи. На поточних консультаціях узгоджуються проблемні моменти теоретичної чи практичної складових магістерської

роботи, напрацьовуються науково-виважені позиції щодо проблемних моментів роботи, провадиться змістова та технічна перевірка виконання ілюстративного матеріалу магістерської роботи;

- *перевірка магістерської роботи*: розпочинається не пізніше як за тиждень до подання магістрантом роботи на попередній розгляд на кафедрі. Уточнюються змістові та технічні неточності, описки, розробляються рекомендації з поточного доопрацювання роботи;

- *написання відгуку на магістерську роботу*: після подання здобувачем освіти завершеного варіанту роботи, який виправлений та доопрацьований із врахуванням рекомендацій керівника та членів комісії із попереднього розгляду магістерських робіт на кафедрі, керівник оформляє відгук. У відгуку керівник розкриває актуальність теми та завдань дослідження, індивідуальний науковий внесок здобувача освіти, робить наголос на проведені здобувачем дослідження, його авторські напрацювання, перелік застосованих методів та інноваційних технологій тощо.

Наявність схвального відгуку наукового керівника на завершену магістерську роботу є підставою її остаточного розгляду на кафедрі та рекомендації до подання до ЕК (не пізніше десяти днів до початку роботи ЕК) [13, п. 4.10]

РОЗДІЛ 3.

ГОЛОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ І ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

3.1. Порядок затвердження теми роботи

Вдале формулювання теми є вагомою запорукою успішної підготовки і захисту роботи. Тема магістерської роботи має бути актуальною, містити наукову новизну, відповідати предметній спеціалізації підготовки магістра та бути доцільною з урахуванням її практичної цінності, можливості впровадження результатів дослідження, значимості для перспективних досліджень. Тему потрібно формулювати чітко і лаконічно, уникаючи скорочень і абревіатур.

Як правило, тема магістерської роботи пов'язана з науковими інтересами і тематикою наукової діяльності студента упродовж попередніх років навчання, а також науково-дослідною роботою випускової кафедри і наукового керівника.

Тематика магістерських робіт обговорюється на засіданні кафедри, затверджується у встановленому порядку Вченою радою факультету [13], рішення якої вводиться в дію розпорядженням декана не пізніше, як за шість місяців до дати захисту.

3.2. Формулювання головних завдань дослідження

Індивідуальне завдання на виконання магістерської роботи розробляє науковий керівник у тісній співпраці з магістром.

У бланку завдання (дод. А), окрім прізвища та імені студента, наукового керівника та офіційного консультанта (його рішенням кафедри призначають в окремих випадках), вказують назву навчального підрозділу – географічний факультет, освітньо-професійну програму – «Середня освіта (Географія)», назву предметної спеціальності – 014.07 Середня освіта (Географія), тему магістерської роботи (згідно наказу) і термін її подання до захисту.

«Вихідні дані до роботи» – це головні джерела емпіричної інформації та теоретичні праці, які лежать в основі дослідження.

«Зміст розрахунково-пояснювальної записки» містить перелік розділів магістерської роботи – теоретичну частину, виклад головних результатів дослідження (один-два розділи),

практичні рекомендації магістра щодо вирішення конкретної проблеми освітньо-професійної діяльності.

У «Переліку графічного матеріалу» потрібно подати назви рисунків, які доповнюють текстову частину, ілюструють ключові авторські положення і узагальнення. Для ефективної організації дослідження і періодичного консультування науковий керівник розробляє детальний календарний план етапів магістерської роботи з фіксуванням проміжних результатів.

Бланк «Завдання на кваліфікаційну (магістерську) роботу» заповнюється у двох примірниках (один підшивається у роботу, другий зберігається на випусковій кафедрі), підписується студентом і науковим керівником та затверджується у встановленому порядку на засіданні кафедри і Вченій раді факультету.

3.3. Пошук та опрацювання інформації

Пошук та опрацювання джерел інформації має певну специфіку на різних етапах підготовки магістерської роботи. Перед тим, як визначитися з темою, об'єктом і предметом дослідження, необхідно ознайомитися з науковими публікаціями, які висвітлюють досягнення географічної і педагогічної науки та професійної діяльності, а також вказують на проблемні і невивчені питання, що на сучасному етапі є актуальними, потребують більш глибокого осмислення і новітнього підходу.

Серйозна робота над літературою здійснюється під час проходження виробничої практики. За рекомендацією наукового керівника студент опрацьовує базові наукові праці, навчальні підручники та посібники, де висвітлено теоретичні положення і головні методологічні принципи дослідження. Важливо для студента продемонструвати самостійність у пошуку, вивченні і критичного аналізу інших джерел інформації: статей у періодичних спеціалізованих виданнях України та інших країн світу, картографічних творів, матеріалів з електронних освітніх порталів та навчальних сайтів, документів Міністерства освіти і науки України, що регламентують викладання географії у закладах загальної освіти, статистичних матеріалів Державної служби статистики України та інших державних і міжнародних інституцій.

Під час педагогічної практики студент знайомиться з

вітчизняними інноваційними педагогічними практиками, додатково вивчає аудіо-, відео- та інші матеріали, які висвітлюють досвід викладання географії і природознавства у середній школі та інші види позакласної роботи у розвинених країнах світу. Такі матеріали також включають до списку джерел інформації.

На етапі безпосередньої роботи над текстом магістерської роботи варто ще раз критично опрацювали відібрані джерела. Особливу увагу звернути на відмінності у поглядах різних науковців на певні питання, які є у предметній сфері магістерської роботи, чи стосовно шляхів вирішення окресленої проблеми. Використовуючи у роботі думки, підходи, цитати, рисунки чи статистичний матеріал (первинний, або опрацьований та інтерпретований іншими авторами), потрібно обов'язково у тексті робити відповідні посилання на першоджерела.

Грунтовний аналіз і узагальнення літературних джерел є вагомим результатом проведеного магістерського дослідження і враховується при рецензуванні та виставленні оцінки.

3.4. Структура та обсяг роботи

Структурні частини магістерської роботи:

- ✓ титульний аркуш;
- ✓ завдання на магістерську роботу;
- ✓ анотація українською та англійською мовою;
- ✓ зміст;
- ✓ вступ;
- ✓ розділи, поділені на підрозділи;
- ✓ висновки;
- ✓ список використаних джерел;
- ✓ додатки (за наявності).

Загальний обсяг магістерської роботи 80–100 сторінок без додатків.

У вказаній послідовності частини роботи, а також два файли (для відгуку, рецензії і диску з текстом роботи) зшивають у поліграфічну палітурку.

Титульний аркуш оформляють згідно додатку Б.

Порядок формування *Завдання на магістерську роботу* описано у розділі 3.2.

Анотація повинна лаконічно показувати головні

результати дослідження та акцентувати на науковій новизні та практичній значимості роботи. Перелік ключових слів або словосполучень (5–7) має точно відображати тему і зміст магістерської роботи (додаток В). Обсяг анотації: 350-400 друкованих знаків.

3.5. Робота над текстом (виклад матеріалу)

Успішна підготовка магістерської роботи великою мірою залежить від вдало складеного **змісту**. Робота над змістом розпочинається на етапі попереднього вивчення різноманітних джерел інформації з досліджуваної проблеми.

Зміст магістерської роботи формують на основі укладеного «Завдання на магістерську роботу». Він має містити вступ, щонайменше три розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (за потреби). Назви розділів повинні якнайповніше відображати сутність викладеного у них матеріалу і не дублювати тему магістерської роботи.

Кожен розділ варто поділити на два і більше підрозділів, а ті у свою чергу можуть поділитися на параграфи. Варто уникати занадто великої кількості підрозділів і параграфів, доцільніше додатково виокремити ще один розділ роботи.

Усі структурні текстові частини магістерської роботи мають бути логічно взаємопов'язані, зміст кожного наступного структурного елемента має базуватися на попередньому. Також потрібно звернути увагу на оптимальне співвідношення обсягу кожного типу структурного елемента: не допустимо, щоб один параграф був викладений на одній сторінці, а інший, наприклад, на восьми.

Працюючи над текстом студент може частково змінювати попередньо складений зміст, якщо у процесі роботи виникла нова ідея, чи є потреба акцентувати увагу на окремих вузких, або раніше невідомих аспектах проблеми.

Зразок змісту подано у додатку Г.

Вступ містить такі елементи: обґрунтування актуальності теми дослідження; ступінь її висвітлення у науковій літературі; мета і головні завдання дослідження; об'єкт і предмет дослідження; наукова новизна; методи наукового дослідження, які були застосовані у роботі; інформаційні джерела, на якій базується дослідження; практичне значення отриманих результатів;

публікації студента по темі магістерської роботи; структура і обсяг магістерської роботи.

Особливу увагу варто звернути на формулювання мети і завдань дослідження. Мета – це те, що студент намагається досягнути у процесі дослідження. Її визначення обумовлено темою магістерської роботи, об'єктом і предметом дослідження. Завдання – це конкретні кроки, етапи, які необхідно виконати для досягнення мети. Їхнє формулювання має починатися дієсловами доконаного виду: опрацювати, вивчити, виявити, оцінити, визначити, схарактеризувати, обґрунтувати, розробити, запропонувати, рекомендувати. Визначені завдання безпосередньо відображаються у формулюванні назв розділів і підрозділів магістерської роботи.

Наукова новизна може полягати в розширенні теоретико-методологічної бази дослідження, розробці нових методичних прийомів або форм навчально-виховної діяльності учителя географії.

Практичне значення отриманих результатів найбільш доцільно продемонструвати через розробку конкретного заняття з географії або позакласного заходу, конкретні пропозиції щодо використання інноваційних прийомів і методів навчання, застосування новітніх технологій у навчально-виховному процесі тощо.

Обсяг вступу – 3–4 сторінки.

Розділи – це головна текстова частина магістерської роботи, яка містить аналітичні і практичні результати дослідження.

Перший розділ розкриває теоретико-методичні аспекти вивчення об'єкта і предмета дослідження. Важливо простежити розвиток науково-педагогічної думки на досліджувану проблему, викласти критичний аналіз літературних джерел (у таблиці можна узагальнити спільні підходи та розбіжності у поглядах різних авторів), висвітлити головні методологічні підходи в географії та педагогіці до розв'язання конкретної проблеми, яка є предметом дослідження студента. Варто акцентувати на невіршених або дискусійних питаннях, які ще раз підтверджують актуальність дослідження. Особливо ретельно потрібно підійти до розгляду поняттєво-термінологічної бази дослідження, дефініції головних термінів, а також розкрити місце тематики

дослідження в структурі географічної і педагогічної науки. Окремий підрозділ – методи науково-педагогічного дослідження, де необхідно визначити інструментарій дослідження та обґрунтувати доцільність застосування певних методів.

Другий розділ стосується розкриття головних положень магістерської роботи і головно базується на емпіричних даних – матеріалах, зібраних та опрацьованих під час виробничої і педагогічної практик. Студент аналізує динаміку і сучасну геопросторову організацію об'єкта, характеризує напрацювання вітчизняних та іноземних учителів географії з методики викладання певної теми/розділів шкільної географії, чи застосування визначених предметом дослідження технологій і форм навчання і позакласної діяльності, організації самостійної дослідницької роботи учня. Узагальнення і висновки мають відображати авторську позицію на досліджувану проблему. Розділ варто доповнити таблицями, картами, рисунками.

У третьому розділі потрібно запропонувати власні підходи до удосконалення методів, форм і прийомів навчально-виховної діяльності учителя географії на уроках та позакласній діяльності. Ці пропозиції мають базуватися на апробованих під час педагогічної практики новаторських педагогічних прийомах, а також власного досвіду навчання в Університеті. У цьому розділі можна подати конкретні авторські напрацювання – конспект уроку/практичної роботи, виховного заходу, навчальної екскурсії, тестові питання, завдання на олімпіаду, електронні продукти (мультимедійну презентацію, відео, анімацію), план роботи краєзнавчого гуртка, авторську карту, яку можна використовувати у навчальному процесі, оригінальний спосіб використання гаджетів, певних мобільних застосунків, програмного забезпечення на уроках географії та природознавства.

Виклад матеріалу у тексті магістерської роботи має бути логічним, обґрунтованим, базуватись на достовірній інформації та свідчити про здатність студента проводити науково-педагогічне дослідження з використанням сучасних методів. При викладі матеріалу потрібно використовувати науковий стиль письма, текст має мати посилання на першоджерела та використані дані і цитати, а також на рисунки, таблиці і додатки.

Висновки мають лаконічно показати головні наукові і практичні результати досліджень згідно зі сформульованими у

вступі завданнями, а також сутність запропонованих студентом рекомендацій. Обсяг – 2–3 сторінки.

Список використаних джерел – це перелік підручників, навчальних і навчально-методичних посібників, наукових статей і матеріалів конференцій, законодавчі і нормативні акти, навчальні програми, карти і атласи, статистичні збірники, інтернет-ресурси, на які зроблено посилання у тексті. Рекомендована кількість позицій – понад 30 одиниць.

Додатки є необов'язковою структурною частиною роботи. Але інколи виникає потреба винести окремо громіздкі таблиці, світлини, карти, схеми, великі фрагменти тексту чи окремі документи, навчальні програми, об'ємні авторські розробки. Їх впорядковують відповідно до послідовного посилання на них у тексті магістерської роботи. Кількість додатків не регламентується, однак не варто пропонувати їхню надмірну кількість, варто опрацювати цей матеріал і подати узагальнення та посилання на першоджерела в основних розділах роботи.

3.6. Попередній розгляд роботи на кафедрі

Не пізніше ніж за місяць до дати початку роботи ЕК (орієнтовна дата початку роботи ЕК — 15 грудня) на випусковій кафедрі проходить попередній розгляд магістерських робіт здобувачів освіти.

На попередньому розгляді роботи, комісія сформована із викладачів випускової кафедри, куди входить завідувач кафедри, викладачі із групи забезпечення освітньо-професійної програми “Середня освіта (Географія)” ОС “Магістр” та інші викладачі кафедри (за потреби), визначає обсяг та зміст виконаної роботи, її відповідність завданню і темі роботи, наявність ілюстративного матеріалу, грамотність технічного оформлення. Комісія заслуховує коротку, тезову доповідь здобувача за темою роботи (до 5 хв).

За результатами розгляду роботи та заслуховування доповіді, комісія висловлює побажання та зауваження до змісту та оформлення роботи, пропонує рецензента роботи, приймає рішення про допущення здобувача освіти до офіційного захисту перед ЕК.

Якщо комісія виявляє численні змістові чи технічні зауваження у магістерській роботі, які об'єктивно не можна

виправити і доопрацювати у термін до двох тижнів, або засвідчує свідоме нехтування процесом підготовки магістерської роботи з боку здобувача освіти, то вона ухвалює рішення про неможливість допуску студента до захисту (13, п.4.10). За такого рішення, питання повторно розглядається на засіданні випускової кафедри, де обов'язково присутній керівник роботи і здобувач освіти. Протокол з рішення засідання кафедри про недопущення здобувача освіти до захисту (у двох екземплярах) подається Голові ЕК та передається в Деканат.

Упродовж двох тижнів після попереднього розгляду магістерської роботи на кафедрі, здобувач освіти її доопрацьовує із врахуванням рекомендацій членів комісії і наукового керівника.

Завершений варіант, не пізніше десяти днів до початку роботи ЕК, здобувач подає на випускову кафедру, яка на своєму засіданні приймає рішення про остаточний допуск (не допуск) роботи до захисту (13, п. 4.10).

3.7. Перевірка роботи на академічний плагіат

Організацію перевірки магістерської роботи на плагіат здійснює завідувач кафедри. На кафедрі призначається відповідальна особа, яка забезпечує технічну перевірку роботи на наявність плагіату за допомогою платформи Unicheck. У встановлені терміни студент зобов'язаний вислати відповідальній особі на корпоративну пошту повний текст завершеної магістерської роботи разом з рисунками, таблицями і додатками. Результати перевірки у вигляді двох звітів надсилають науковому керівнику і студенту. Короткий звіт містить інформацію про коефіцієнт подібності та коефіцієнт цитування. Повний звіт містить детальний перелік можливих спроб маніпуляцій з текстом.

Якщо коефіцієнт подібності тексту магістерської перевищує 50%, то робота разом з пояснювальною запискою магістра подається на розгляд кафедри. Науковий керівник разом з членами кафедри для встановлення об'єктивної картини зобов'язані переглянути виділені програмою фрагменти і визначити, чи є вони короткими фразами, розкиданими в документі (випадкові схожості), численними короткими фразами поруч з іншими (мозаїчний плагіат) або великими фрагментами

без зазначення джерела (прямий плагіат). Лише після детального аналізу джерел, які використані у тексті, і характеру подібності тексту, голосується ухвала про допуск, або не допуск магістерської роботи до захисту перед ЕК.

3.8. Рецензування магістерської роботи

Магістерську роботу, яка успішно пройшла перевірку на академічний плагіат і отримала позитивний відгук наукового керівника, реєструють на кафедрі для визначення рецензента. Це науково-педагогічний, або педагогічний працівник, який має науковий ступінь, вчене звання, і коло його наукових інтересів відповідає темі магістерської роботи. Склад рецензентів затверджує декан факультету за поданням завідувача випускової кафедри.

Рецензент, ознайомившись з текстом роботи, у письмовій рецензії вказує на: актуальність теми дослідження; відповідність змісту роботи темі дослідження; адекватне застосування методів дослідження; повноту викладу і ступінь обґрунтованості наукових положень, авторських узагальнень та висновків; практичну цінність результатів дослідження і рекомендацій; використання нових джерел інформації; володіння фаховою термінологією та науковим стилем викладу матеріалу; недоліки та зауваження щодо змісту і оформлення роботи.

Як правило, рецензенти присутні під час захисту магістерської роботи перед ЕК, беруть участь у дискусії, виступають з підготовленим висновком та рекомендують оцінку за магістерську роботу.

3.9. Захист магістерської роботи (вимоги до презентації і виступу)

Захист магістерської роботи відбувається на відкритому засіданні ЕК, на якому можуть бути присутні ректор, проректори, декан географічного факультету, завідувачі кафедр, науково-педагогічні працівники географічного факультету, наукові керівники, консультанти, рецензенти, студенти та члени екзаменаційної комісії [13, п. 2.2].

Під час захисту магістерських робіт в екзаменаційну комісію подають:

✓ виконану магістерську роботу із висновком завідувача кафедри про допуск студента до захисту;

✓ письмовий відгук керівника з характеристикою діяльності випускника під час виконання роботи;

✓ письмову рецензію на магістерську роботу;

✓ подання Голові ЕК.

Порядок публічного захисту:

1. Виступ студента з доповіддю.

2. Запитання членів ЕК і присутніх та відповіді студента.

Важливо, щоб відповіді на запитання були чіткими, лаконічними та по суті доповнювали доповідь і розкривали невисвітлені питання.

3. Виступ наукового керівника з відгуком.

4. Виступ рецензента.

5. Відповіді студента на зауваження рецензента. Студент має відповісти на усі зауваження рецензента, навівши додаткову аргументацію, або взяти їх до уваги.

6. Виступи членів ЕК.

7. Оголошення Головою ЕК рішення про оцінку за магістерську роботу. ЕК оцінює рівень науково-теоретичної і практичної підготовки здобувачів, вирішує питання про присвоєння ступеня магістра і відповідної кваліфікації, видачу диплома встановленого зразка (звичайного, або з відзнакою) [13].

На засіданні ЕК студент має поводитись ввічливо і тактовно, демонструючи правила наукового етикету та повагу до усіх учасників відкритого засідання.

Вимоги до виступу і презентації.

На виступ студентові надається приблизно 10 хв. У виступі потрібно розкрити головні науково-теоретичні та практичні положення магістерської роботи, обґрунтувати висновки і рекомендації, які запропоновані у роботі. Порядок виступу має відповідати структурі магістерської роботи, студент повинен продемонструвати результати виконання поставлених завдань і досягнення мети. Виступ має синхронно супроводжуватися презентацією.

Структура презентації:

1 слайд – титульний аркуш (відповідає титульному аркушу у роботі);

2 слайд – об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження;

3–6 слайд – головні положення магістерської роботи, проілюстровані картами, рисунками, таблицями, світлинами.

7 слайд – висновки.

8 слайд – подяка за увагу.

Кількість слайдів не регламентується, але їхня надмірна, або мала кількість не сприяє формуванню цілісної картини про результати дослідження. Отож варто розмістити на слайдах лише ту інформацію, яка засвідчує оригінальність і самостійність магістерської роботи.

РОЗДІЛ 4.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

4.1. Загальні вимоги

Кваліфікаційну (магістерську) роботу виконують на білих аркушах паперу формату А4 (210x297 мм).

Мова написання магістерської роботи: українська.

Магістерську роботу виконують у формі суцільного тексту, який доповнений ілюстраціями (світлина, графіки, схеми, карти та ін) і таблицями з допомогою текстового редактора Word.

Тип шрифту: Times New Roman.

Шрифт основного тексту: звичайний, кегль 14 pt. Вирівнювання основного тексту: за шириною.

Шрифт заголовків (назв) розділів: напівжирний, кегль 14 pt, усі літери великі. Вирівнювання заголовків розділів: за серединою.

Шрифт заголовків (назв) підрозділів: напівжирний, кегль 14 pt. Вирівнювання заголовків підрозділів: за лівим краєм. Абзацний відступ: 1,25.

Міжсимвольний інтервал: звичайний.

Міжрядковий інтервал: 1,5 інтервали.

Розмір шрифту для написання заголовків у рядках і колонках таблиць, у пояснювальних даних на рисунках і в таблицях: 12 pt; у великих за обсягом таблицях, які змасштабовані на повний аркуш – 10 pt.

Текст роботи розміщують на аркуші з такими відступами: лівий – 25 мм; правий – 15 мм; верхній – 20 мм; нижній – 20 мм.

Розмір абзацного відступу – 1,25.

Кожен розділ розпочинають з нової сторінки. Новий підрозділ продовжують на тій сторінці, на якій завершився попередній.

Назва підрозділу чи розділу в тексті має відповідати його ж назві у змісті. Необхідно дотримуватися й специфіки шрифтового оформлення (розмір, товщина, вид шрифту тощо).

Заголовки структурних елементів роботи друкують з абзацного відступу напівжирними заголовними літерами по центру сторінки і без крапки в кінці. Наприклад: ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ, ВСТУП,

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ, ВИСНОВКИ, ДОДАТКИ.

Розділи нумерують за порядком (Наприклад: РОЗДІЛ 1. ...., РОЗДІЛ 2. ....).

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу формують з номеру розділу та порядкового номеру підрозділу, розділених між собою крапкою. Наприклад: 1.1. Теоретичні основи географії культури, 1.2. Методи вивчення географії культури.

Заголовки підрозділів друкують з абзацного відступу з великої літери без крапки в кінці (див.: дод. Г.1-Г.3).

Відстань у тексті між розділом, підрозділом і основним текстом підрозділу – один міжрядковий інтервал.

Нумерація сторінок магістерської роботи наскрізна (від титульного аркушу і завдання на виконання магістерської роботи до додатків). Виконують арабськими цифрами у верхньому правому кутку сторінки без крапки в кінці. Титульний аркуш входить до загальної нумерації сторінок роботи. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють, але з нього розпочинають відлік нумерації.

Шрифт друку магістерської роботи чіткий, чорного кольору. Контрастність і чіткість ліній, літер, цифр, знаків, рисунків, картосхем – однакова по всьому тексту роботи.

4.2. Ілюстрації

Ілюстрації, які використовують у магістерській роботі (картосхеми, світлини, графіки, схеми та ін.) подають після, або найближче до тексту, де вони згадані вперше. Ілюстрації не розривають між сторінками, а подають на одному аркуші разом з підписом до ілюстрації, який розміщують знизу під нею.

На весь ілюстрований матеріал повинні бути посилання у тексті, подано інтерпретацію змісту ілюстрацій, розкрито їх важливість у тексті магістерської роботи.

Усі ілюстрації супроводжують підписом, який розміщують під ілюстрацією. Наприклад: Рис. 1.1. Географічне положення Стрийського району Львівської області, Рис. 3.2. Структура населення Львівської області.

Вирівнювання підпису ілюстрації – за серединою; шрифт – напівжирний, кегль 14 рт.

Посилання в тексті на ілюстрації доцільно оформляти таким чином: після сформованого висновку, який пов'язаний з ілюстрацією у круглих дужках, наприклад, (рис. 2.8, рис. 4.1). Також можна робити безпосередню прив'язку тексту і рисунку: «... як видно з рис. 2.5, на території м. Львова ...», «... у відповідності з рис. 5.1, можна означити, що ...» (див.: дод. Д).

Увесь поданий у магістерській роботі ілюстративний матеріал наскрізно нумерують арабськими цифрами у межах розділів. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації у розділі, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.1. ..., Рис. 1.2. ..., Рис. 3.3. ..., Рис. 3.4. ... .

Ілюстрації розміщують на відстані відступу одного рядка від тексту. Відступ між ілюстрацією і її підписом – один рядок.

Якщо ілюстрації запозичені, а не авторства здобувача освіти, під ними обов'язково необхідно подати посилання на першоджерело, звідки залучено матеріал. Посилання на ілюстрації, як і посилання на текст виконують у квадратних дужках, де вказують з списку використаних джерел номер джерела. Наприклад: [12, с. 45], [1, с. 118].

У магістерській роботі за текстом надають перевагу авторським ілюстраціям. Запозичені ілюстрації, якщо вони суттєво необхідні у магістерській роботі, підсилюють її зміст чи розкривають актуальність проблеми – подають у додатках.

4.3. Таблиці

Таблиці містять інформацію, переважно, цифрового характеру. Як й ілюстративний матеріал у магістерській роботі, їх подають після (інколи, перед текстом), де про них згадано вперше. У структурі розділу спочатку має йти текстовий матеріал, а після – таблиця. Розпочинати розділ/підрозділ з таблиці, як й з іншого ілюстративного матеріалу, чи формул – недопустимо у магістерській роботі. Також недопустимо завершувати розділ чи підрозділ виключно таблицею або іншим ілюстративним матеріалом.

На всі таблиці має бути посилання за текстом магістерської роботи, наприклад: «... як подано у табл. 3.2 ... », «... з табл. 4.1 видно, що ...», «... розкрито сприйняття учнями географічної інформації (табл. 3.4) ...».

Недопустимим є подання у роботі таблиць, що не мають прив'язки за текстом, не стосуються змісту розділу/підрозділу.

Доцільним є подання авторських таблиць, які укладені за результатом опрацювання вихідних даних. Під цими таблицями обов'язково необхідно вказати за результатами опрацювання яких джерел вони укладені, наприклад: побудовано за даними: [13, с. 14; 15, с. 156-158; 28]. Винятком є таблиці укладені за результатами власних емпіричних досліджень, про що обов'язково треба вказати у тексті розділу/підрозділу магістерської роботи.

При укладанні таблиць, необхідно пам'ятати про особливості застосування спеціальних позначень:

- ✓ тире (—) – явища не було;
- ✓ три крапки (...) – відомості відсутні;
- ✓ нуль (0,0) – явище відбулося, але у вимірах, які меші від тих, що можуть бути виражені застосовуваними у таблиці розрядами;
- ✓ символ (x) – заповнення клітинки немає змісту за характером побудови таблиці.

Номер таблиці арабськими цифрами, складається з номера розділу і порядкового номера таблиці у розділі, між якими ставиться крапка. Наприклад: Таблиця 1.2, Таблиця 1.3, Таблиця 1.4, Таблиця 3.5, Таблиця 3.6., де Таблиця 1.2 – це друга таблиця першого розділу, Таблиця 1.3 – третя таблиця першого розділу і т.д.

На відміну від ілюстрацій, таблиці підписують зверху. Для цього в новому рядку, справа (вирівнювання: за правим краєм) розміщують напис Таблиця із зазначенням її порядкового номера (наприклад: Таблиця 3.7). Крапку вкінці, після номера таблиці не ставлять. Розмір шрифту – 14 pt, звичайний. У наступному рядку вказують назву таблиці – вирівнювання за серединою, з великої літери, кегль 14 pt, звичайний (див.: дод. Е).

Розмір шрифту тексту таблиць 12 pt; у великих за обсягом таблицях, які змасштабовані на повний аркуш – 10 pt.

Заголовки колонок таблиці починають з великої літери, підзаголовки – з малої. У кінці заголовків і підзаголовків таблиці крапки не ставлять.

Таблиці розміщують на відстані відступу одного рядка від тексту магістерської роботи. Відступ між самою таблицею і її

підписом відсутній (див.: дод. Е.1).

Якщо таблиця велика і не вміщується на один аркуш, то виконують розрив таблиці. Для цього заголовки її колонок чи рядків (за потреби) нумерують арабськими цифрами в першій частині таблиці – на першому аркуші. Напис «Таблиця» подають лише на першому аркуші, де розміщено початок таблиці. На інших аркушах, де продовжується таблиця зверху справа (вирівнювання: за правим краєм) вказують «Продовження табл. ...» або «Закінчення табл. ...». При цьому, назву таблиці не повторюють, але вказують її номер, наприклад: Продовження табл. 2.2, Закінчення табл. 3.6. На аркушах, де продовжується таблиця, в першому рядку, замість заголовків колонок таблиці (заголовків рядків таблиці) подають їхні номери, що відповідають номерам колонок/рядків на аркуші, де розпочата таблиця (див: дод. Е.2).

Загалом, таблиці мають містити вичерпну інформацію за темою магістерської роботи, але при цьому не бути перенасиченими чи важкими для розуміння і сприйняття.

4.4. Формули

У магістерській роботі формули розміщують в окремому рядку, після тексту, де про них вперше згадують. Їх оформлюють з використанням редактора формул – Microsoft Equation. Розмір головних символів формули має відповідати розміру шрифту тексту магістерської роботи – 14 pt, звичайний; розмір верхній та нижніх індексів – 10 pt.

Формули розміщують по середині рядка (вирівнювання: за серединою).

Як ілюстрації та таблиці, формули у магістерській роботі нумерують арабськими цифрами. Номер формули подають у круглих дужках, справа від формули; він складається з номера розділу і порядкового номера формули у розділі, між якими ставиться крапка. Наприклад: формула (3.2), формула (3.3), формула (4.1) і т.д.

Якщо у магістерській роботі використана лише одна формула, то її позначають цифрою «1» – формула (1).

Номер формули розміщують на рівні її середини, якщо формула велика і не вміщується на один рядок, то її номер розміщують на рівні останнього рядка.

Наприклад, оформлення у магістерській роботі формули середній темп зростання чисельності населення:

$$T_p = \sqrt[n-1]{\frac{S_n}{S_0}}, \quad (n-1)=t_n-t_0$$

n – число членів ряду динаміки (кількість років, місяців);
 t_n – верхня межа (рік, місяць) періоду дослідження;
 t_0 – нижня межа (рік, місяць) періоду дослідження.

(3.3)

Пояснення позначень (символів) формули розміщують безпосередньо під формулою, або за наявності вільного місця — справа від формули. Послідовність пояснення символів відповідає послідовності їх використання у формулі.

На усі формули, які використані у магістерській роботі, має бути посилання за текстом. Посилання у тексті на порядковий номер формули подають у круглих дужках. Наприклад: «... середній темп зростання чисельності населення Львівської області, обчислений за формулою (3.3), характеризує ...», або «... застосування формули (3.3) дало змогу розрахувати ....».

Формули розміщують на відстані відступу одного рядка від тексту магістерської роботи.

4.5. Списки (переліки)

Списки (переліки) подають у розділах/підрозділах магістерської роботи і додатках.

Перед списком (переліком) обов'язково ставлять двокрапку, що свідчить про початок списку вказаного змісту.

Кожну позицію списку починають з малої літери, з нового рядка, з абзацного відступу відносно попереднього рівня підпорядкованості; завершують позицію списку — крапкою з комою («;»). Наприкінці останньої позиції з списку ставлять крапку.

Перед позицією проставляють маркери. Маркери можуть бути у формі коротких тире, галочок, крапок (див: бібліотека маркерів у Microsoft Word).

Рідше використовують нумерні та багаторівневі списки (див: Нумерація, Багаторівневий список у Microsoft Word).

Текстове оформлення списків (переліків) (шрифт, розмір тощо) співпадає з оформленням основного тексту магістерської роботи (див.: дод. Є).

У магістерській роботі необхідно дотримуватися єдиного підходу до використання маркерів списку (переліку): або тире, або галочка, або крапка тощо.

4.6. Оформлення списку джерел інформації

Список джерел інформації містить перелік наукових джерел (монографії, підручники, навчальні посібники, статті, тези тощо), нормативно-правових актів, архівних справ, карт, атласів інших інформаційних джерел, які опрацював здобувач освіти під час виконання кваліфікаційної (магістерської) роботи.

Список інформаційних джерел у магістерській роботі можна оформляти двома способами:

- ✓ у порядку появи посилань у тексті магістерської роботи;
- ✓ в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків праць.

Джерела інформації включені у список, повинні мати бібліографічний опис – «сукупність бібліографічних відомостей про документ наведених за певними правилами, необхідних та достатніх для загальної характеристики та ідентифікації документа» [6].

Бібліографічний опис регламентується ДСТУ 8302:2015 [6].

Зразок оформлення бібліографічного опису джерел інформації в магістерській роботі:

Бібліографічний опис книг:

✓ *монографії:*

Байцар А. Л. Україна та українці на європейських етнографічних картах: монографія. Львів : ЗУКЦ, 2022. 328 с.

Дністрянський М. С. Загострення геополітичних взаємин у період постмодерну та становища України: монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2021. 154 с.

Сучасні напрямки розвитку географії України: монографія / за заг. ред. проф. Р. М. Лозинського. Львів, 2022. 367 с.

✓ *підручники:*

Бойко В. М., Міхелі С. В. Географія: підручник для 7 кл. закл. загал. серед. освіти. Київ; Ірпінь : ТОВ «Вид-во «Перун», 2020. 272 с.

Гільберг Т. Г., Савчук І. Г. Сovenко В. В. Географія (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загал. серед. освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. 192 с.

Довгань Г. Д., Стадник О. Г. Географія: підручник для 8 кл. закл. загал. серед. освіти. 2-ге вид., перероб. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 272 с.

Кобернік С. Г. та ін. Географія: підручник для 6 кл. закладів загал. серед. освіти. Кам'янець-Подільський : Вид. Абетка, 2023. 272 с.

Важливо (!): якщо кількість авторів публікації більше трьох осіб, то вказуємо лише першого автора і додаємо «та ін.», наприклад: Кобернік С. Г. та ін.

Масляк П. О. та ін. Географія (профільний рівень): підручник для 11 кл. закл. загал. серед. освіти. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 272 с.

Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії: підручник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 444 с.

✓ *навчальні посібники:*

Антологія. Пригоди й подорожі в шкільному курсі літератури: посібник для 7 кл. закл. загал. серед. освіти / упоряд. Н. Богданець-Білоskalенко, О. Фідкевич. Київ : Грамота, 2020. 192 с.

Білецький М. І., Ванда І. В., Котик Л. І. Соціальна географія: навч. посібник. 2-ге вид., доп. Львів : Простір-М, 2015. 468 с.

Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки: навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.

Гільберг Т. Г., Лис Ю. В., Сovenко В. В. Унікальні сторінки географії. Визначні географічні відкриття: посібник для 5-6 кл. закл. загал. серед. освіти. Харків : Соняшник, 2019. 208 с.

Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 256 с.

Єріна А. М., Загожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Київ : Центр навч. л-ри, 2004. 212 с.

Лаврук М. М. Загальна методика навчання географії: практичні роботи та індивідуальні дослідження студентів: навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 144 с.

✓ *словники:*

Білецький М. І., Ванда І. В., Котик Л. І. Соціальна географія: словник-довідник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 164 с.

Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

✓ *карти, атласи:*

Європіна І. О. Атлас. Географія: регіони та країни. 10 клас. Київ: ДНВП «Картографія», 2019. 44 с.

Крижова Н. О., Європіна І. О., Король О. Ю. Атлас. Географія материків і океанів. 7 кл. Київ: ДНВП «Картографія», 2011. 52 с.

Львів. Комплексний атлас / відп. ред. О. І. Шаблій. Київ: ДНВП «Картографія», 2012. 192 с.

Національний атлас України / НАН України, Інститут географії, Державна служба геодезії, картографії та кадастру; голов. ред. Л. Г. Руденко; голова ред. кол. Б. Є. Патон. Київ: ДНВП «Картографія», 2007. 435 с.

✓ *інші видання:*

Байцар А. Л. Винники туристичні: науково-краєзнавче видання. Винники: ТзОВ ВТФ «Друксервіс», 2016. 312 с.

Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови. Методичний порадиш науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового навчального року: методичні рекомендації / за заг. ред. О. Топузова, Т. Засекіної; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2022. 296 с.

Кубійович В. М. Наукові праці / за ред. О. І. Шаблія. Т. І. Париж-Львів: Фенікс, Українська академія друкарства, 1996. 800 с.

Населення України за 2020 рік. Державна служба статистики України / за ред. М. Б. Тімоніної. Київ, 2021. 185 с.

Бібліографічний опис фахових статей:

Біланюк В. І., Котик Л. І. Освітній менеджмент в географії: виклики і можливості (на прикладі географічного факультету Львівського університету). *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 10 (24). С. 530-543.

Денисик Г. І., Лаврик О. Д., Цимбалюк В. В. Географічна освіта в Україні: Quo Vadis? *Наукові записки Вінницького державного*

педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Теорія та методика навчання природничих наук. 2022. № 2. С. 18-32.

Мальчика Д. С., Мезенцев К. В. Публічний імідж географії в контексті трансформації стандартів базової середньої освіти: досвід України і світу. *Укр. геогр. журн.* 2022. № 1. С. 53-63.

Мезенцев К. В. Методи дослідження в суспільній географії: традиції і інновації. *Економічна та соціальна географія.* 2013. Вип. 1 (66). С. 31-42.

Margaret R. Geographical Education is powerful if ... *Teaching Geography.* 2017. Vol. 42. Iss. 1. Pp. 6-9.

Margaret R. Powerful knowledge and geographical education. *The Curriculum Journal.* 2014. Vol. 25. Pp. 187-209. <https://doi.org/10.1080/09585176.2014.894481>.

Важливо (!): якщо стаття має унікальний номер (DOI) його вказують в бібліографічному описі.

Oliynyk Ya., Nych T. Modern Geographical Education in Ukraine. *Journal of Education, Health and Sport.* 2017. Vol. 7. Pp. 557-560.

Бібліографічний опис тез конференції:

Біланюк В. І., Котик Л. І. «Освітній менеджмент в географії»: до актуальності викладання курсу. Географічна освіта і наука: виклики і поступ: матеріали міжнар. наук.-практ. конфе., присв. 140-річчю географії у Львівському університеті (м. Львів, 18-20 травня 2023 р.) / відповід. ред.: В. Біланюк, Є. Іванов. У 3-ох т. Львів : Простір-М, 2023. Т. 1. С. 141-147.

Гудзеляк І. Трансформація публічного простору тилового міста в умовах війни: на прикладі Львова. Доктор філософії Олена Степанів: географ, краєзнавець, педагог: матеріали Міжнар. наук. онлайн-семінару до 130-ліття від народження ученої (м. Львів, 20 грудня 2022 р.). Львів : Простір-М, 2023. С. 107-111.

Бібліографічний опис нормативних документів:

Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради.* 2017. № 38-39. Ст. 380.

Закон України «Про повну загальну середню освіту». *Відомості Верховної Ради.* 2020. № 31. Ст. 226.

Бібліографічний опис електронних ресурсів:

Давиденко Ю. О. Урок: Сучасні екологічні проблеми Південної Америки. Найвідоміші об'єкти Південної Америки, віднесені до Світової спадщини ЮНЕСКО. URL: <https://vseosvita.ua/lesson/suchasni-ekolohichni-problemy-pivdennoi-ameryky-naividomishi-obiekty-pivdennoi-ameryky-vidneseni-do-svitovoi-pryrodnoi-spadshchynu-iunesko-328495.html> (дата звернення: 18.05.2023).

Загорська О. І. Географія 6 кл. Розробки уроків. Тема: Типи земної кори. Мінерали та гірські породи. URL: <https://naurok.com.ua/minerali-ta-girski-porodi-378201.html> (дата звернення: 12.08.2023).

На Урок: освітній портал. URL: <https://naurok.com.ua>. (дата звернення: 05.05.2023).

Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 09.08.2023).

НУШ: базова середня освіта. URL: <https://nus.org.ua/news/nush-bazova-serednya-osvita-bezplatne-pidvyshhennya-kvalifikatsiyi-vchyteliv> (дата звернення: 11.05.2023).

РОЗДІЛ 5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Оцінку за магістерську роботу виставляє екзаменаційна комісія більшістю голосів за результатами відкритого голосування. При цьому враховуються оцінки членів ЕК (переважно ЕК сформована з Голови та чотирьох членів – провідних науково-педагогічних працівників, тематики наукових досліджень і професійної освітньої діяльності яких дотична до змісту освітньо-професійної програми у рамках якої проходить захист магістерських робіт) та рецензентів. За однакової кількості голосів, голос Голови ЕК є вирішальним [13, п. 5.2].

При оцінюванні магістерської роботи, насамперед, береться до уваги її теоретичний рівень, наукова новизна та практичне значення.

Досить важливо під час захисту роботи продемонструвати культуру наукової дискусії і розуміння професійних проблем.

Головними критеріями при оцінюванні магістерської роботи є здатність здобувача:

- формулювати мету і завдання дослідження;
- складати план дослідження;
- опрацювати різні джерела інформації із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- використовувати сучасні методи наукового дослідження відповідно до індивідуальних завдань;
- опрацювати емпіричні дані та наукову літературу, аналізувати і самостійно формулювати висновки;
- оформляти результати досліджень відповідно до сучасних вимог.

Оцінювання магістерської роботи проводиться за 100-бальною шкалою.

Робота оцінюється на «відмінно» (А, 90–100 балів), якщо здобувач:

- виконав роботу бездоганно, на високому науково-теоретичному рівні згідно власних досліджень. Робота містить елементи новизни, характеризується науковим і практичним значенням;
- при захисті демонструє ґрунтовну теоретичну підготовку

та практичні навички аналізу;

- оволодів навичками науково-дослідницької роботи у доборі, систематизації фактичного матеріалу, його аналітичного опрацювання, творчого осмислення, систематичного викладу матеріалу та формулювання висновків;

- виявив критичне ставлення до опрацьованих наукових джерел, ввів елементи наукової новизни, сформулював власні пропозиції та практичні рекомендації;

- доповідь при захисті побудував логічно, послідовно, виклад невимушений, демонструє обізнаність з ключовими позиціями дослідження;

- у роботі використав найновішу інформацію, добре орієнтується у сучасних напрацюваннях з теми дослідження;

- скрупульозно, з дотриманням вимог нормативних документів оформив кваліфікаційну роботу;

- на захисті продемонстрував глибокі знання з теми дослідження, відгук та рецензія позитивні, відповіді на запитання представників ДЕК аргументовані, переконливі і логічні;

- до захисту представив публікацію.

Оцінка «добре» (В, 81–89 балів) виставляється, якщо здобувач:

- виконав роботу на основі власних досліджень, на належному науково-теоретичному рівні володіє знаннями та практичними навичками, здатний до професійної діяльності;

- тему загалом розкрив, робота характеризується практичним і науковим значенням, допущено окремі неточності неprincipiального характеру, а саме: дослідження характеризується описовим характером, є зауваження щодо неповноти використання інформаційних матеріалів або посилань на використані джерела;

- оволодів навичками у доборі, систематизації, аналітичного опрацювання, творчого осмислення, систематичного викладу фактичного матеріалу, формулювання висновків, але припускається незначних порушень логічності й систематичності викладу інформації;

- ввів окремі елементи наукової новизни, здатен проаналізувати наукову літературу з окресленої проблеми, сформулював власні висновки та рекомендації щодо практичного

використання результатів роботи;

- оформив кваліфікаційну роботу з дотриманням вимог стандартів, норм літературної мови, проте трапляються незначні орфографічні, пунктуаційні та стилістичні неточності;

- на захисті продемонстрував ґрунтовні знання з теми дослідження, впевнено і по суті відповів на запитання представників комісії;

- відгук та рецензія позитивні, а висловлені зауваження не принципові, їх виправлено;

- логічно та послідовно побудував доповідь, її зміст відображає ключові положення дослідження, відповіді на запитання та зауваження представників державної комісії повні, аргументовані і переконливі.

Оцінка «добре» (С, 71–80 балів) виставляється, якщо здобувач:

- виконав роботу на належному науково-теоретичному рівні, самостійно, володіє практичними навичками і здатністю до професійної діяльності;

- оволодів навичками науково-дослідницької роботи у доборі, систематизації фактичного матеріалу, його аналітичного опрацювання, творчого осмислення, викладу та формулювання висновків, але припускається незначних порушень логічності викладу матеріалу;

- ввів елементи наукової новизни, однак недостатньо проаналізовано сучасні джерела з досліджуваної теми, проте сформулював власні пропозиції та рекомендації щодо практичного використання результатів роботи;

- виконав роботу в описовому характері, елементи новизни чітко не окреслено, недостатньо використано інформаційні матеріали, а результати власних досліджень викладено нечітко, посилання на використані джерела не повні;

- роботу оформив з дотриманням норм літературної мови, водночас допущено поодинокі орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки;

- отримав відгук та рецензію із зауваженнями, які не виправлено у тексті роботи;

- на захисті продемонстрував знання з теми дослідження, відповів на запитання представників комісії відповіді на запитання та зауваження представників комісії здебільшого

правильні та аргументовані.

Оцінка «задовільно» (D, 61–70 балів) виставляється, якщо здобувач:

- виконав роботу на належному науково-теоретичному рівні, самостійно, набув практичні навички і здатність до професійної діяльності;

- допущено недоліки змістовного характеру, а саме: мета сформульована нечітко, науковий аналіз проблеми представлений недостатньо, в основній частині надлишок елементів поверхового опису, некритичний аналіз опрацьованих документів і матеріалів, добір ілюстративних матеріалів не завжди вмотивований;

- не достатньо переконливо обґрунтував рекомендації та пропозиції;

- отримав рецензію та відгук із зауваженнями, які не виправлено у тексті роботи;

- оволодів загальним навичками науково-дослідницької роботи у доборі, систематизації фактичного матеріалу, його аналітичної обробки, творчого осмислення, викладу матеріалу та формулювання висновків, але припускається незначних порушень логічності викладу матеріалу і некритичного ставлення до опрацьованих матеріалів;

- припустився орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок при оформленні роботи;

- на захисті доповідь зачитував, а не виголошував, відповіді на запитання невпевнені, комісія висловила істотні зауваження до оформлення роботи;

- на захисті продемонстрував неглибокі знання з теми дослідження, не зумів по суті відповісти на окремі запитання представників комісії.

Оцінка «задовільно» (E, 61–70 балів) виставляється, якщо здобувач:

- виконав роботу на низькому науково-теоретичному рівні, не зумів належно застосувати набуті теоретичні знання – нечітко сформульована мета, визначено об'єкт та предмет дослідження, наукова новизна окресленої проблеми не відображена;

- основні тези роботи розкрив, але недостатньо обґрунтовано, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації;

- дослідна частина виявляє ознаки поверхового опису, без

ґрунтового аналізу, а матеріал власних досліджень представлений фрагментарно і не виявляє внутрішньої логіки;

- добір ілюстративного матеріалу не завжди вмотивований, відсутні рекомендації щодо практичного використання результатів роботи;

- припустився багатьох орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок;

- у відгуку та рецензії висловлюються суттєві зауваження, не виправлені у тексті роботи;

- доповідь прочитана за текстом, відповіді на запитання представників ЕК неповні;

- є зауваження щодо технічного оформлення роботи;

- на захисті продемонстрував неглибокі знання з теми дослідження, не зумів по суті відповісти на більшість запитань членів комісії.

Оцінка «незадовільно» виставляється, якщо здобувач:

- представив роботу без обґрунтування актуальності, у дослідженні досить примітивна наукова основа, не обґрунтовано практичне значення роботи;

- виконував роботу не самостійно;

- сформулював мету та понятійний апарат дослідження нечітко, завдання дослідження не корелюються з метою, матеріал власних досліджень відсутній, результати аналізу видаються недостовірними;

- зміст роботи не відповідає плану дослідження, не розкриває тему;

- розділи роботи представив без логічного зв'язку;

- не представив у роботі критичний огляд теоретичних джерел;

- аналіз виконав поверхово, робота характеризується описовим та реферативним характером;

- оформив роботу з порушенням вимог та обсягу виконання, не використав посилання;

- отримав рецензію та відгук з суттєвими зауваженнями;

- до захисту не підготував доповідь;

- відповідає на запитання представників ЕК нечітко, відповіді неповні, необґрунтовані, у роботі не орієнтується.

Магістерська робота *не допускається до захисту*, якщо при перевірці на академічний плагіат виявлено високу подібність тексту, яка не спростована у пояснювальній записці магістра.

У випадку, якщо магістр отримав оцінку «незадовільно» або не з'явився на захист, згідно з Положенням про організацію освітнього процесу у Львівському національному університеті імені Івана Франка (п. 9.8) студент допускається до повторного захисту протягом трьох років після закінчення Університету [16].

У разі, якщо після закінчення студентом Університету пройшло більше трьох років, право на його повторну атестацію надає Університет за погодженням з Міністерством освіти і науки України [13, п. 5.9].

РОЗДІЛ 6. ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційні (магістерські) роботи разом з відгуком наукового керівника та рецензією офіційного рецензента після захисту зберігаються в Науковій бібліотеці Університету протягом п'яти років, а потім списуються та утилізуються у визначеному порядку [13, п.3.18]. Електронні варіанти кваліфікаційних (магістерських) робіт передаються на зберігання у наукові бібліотеки Університету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ : АБУ, 2002. 480 с.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки: навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 344 с.
3. Географія 10-11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-10-11-standart.pdf> (дата звернення: 15.10.2022).
4. Географія 6-9 класи. Навчальна програма для закладів середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/navchalna.Programa-2022.geography-6-9.pdf> (дата звернення: 15.10.2022).
5. Грищенко І. М., Григоренко О. М., Борисенко О. М. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Київ : Київ. Нац. торг-екон. Ун-т, 2001. 186 с.
6. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf> (дата звернення: 05.08.2023).
7. Єріна А. М., Загожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Київ : Центр навч. л-ри, 2004. 212 с.
8. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М. Основи наукових досліджень: навч. посібник. 5-е вид. Київ : Професіонал, 2008. 240 с.
9. Лаврук М. М. Методика науково-педагогічних досліджень: навч.-метод. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2021. 148 с.
10. Навчальний план за предметною спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія) другого (магістерського) рівня вищої освіти, 2023. URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/08/NP_014-master-2023.pdf (дата звернення: 15.08.2023).
11. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 09.08.2023).
12. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Географія)» другого (магістерського) рівня вищої освіти за предметною спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/>

[Edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/OPP_Serednia_Osvita_Heohrafiia_mahistry_2023.pdf](https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/OPP_Serednia_Osvita_Heohrafiia_mahistry_2023.pdf) (дата звернення: 15.08.2023).

13. Положення про екзаменаційну комісію у Львівському національному університеті імені Івана Франка. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/01/reg_exam-comission.pdf (дата звернення: 15.10.2022).

14. Положення про забезпечення академічної доброчесності у Львівському національному університеті імені Івана Франка. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/reg_academic_virtue.pdf (дата звернення: 10.11.2022).

15. Положення про контроль та оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Львівського національного університету імені Івана Франка. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/reg_education-results.pdf (дата звернення: 11.10.2022).

16. Положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному університеті імені Івана Франка URL: <https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/06/S22C-6e18062115060-1.pdf> (дата звернення: 15.10.2022).

17. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти у Львівському національному університеті імені Івана Франка. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/reg_internal-quality.pdf (дата звернення: 12.08.2023).

18. Про вищу освіту. Закон України. URL: <http://zakon5.Rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 09.10.2022).

19. Про освіту. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.10.2022).

20. Про повну загальну середню освіту. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n977> (дата звернення: 16.10.2022).

21. Статут Львівського національного університету імені Івана Франка (нова редакція) (2018). URL: <https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/01/StatLNU.pdf> (дата звернення: 10.10.2022).

22. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 178 с.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (МАГІСТЕРСЬКУ) РОБОТУ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Географічний факультет

Кафедра _____

Освітній рівень _____

Спеціальність _____

(шифр і назва)

Освітня програма _____

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри _____

« ____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (МАГІСТЕРСЬКУ) РОБОТУ

_____
(Прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

Керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені Вченою радою факультету від « ____ » _____ 20__ року № ____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

5. Перелік графічного матеріалу _____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної (магістерської) роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студентка

_____ (підпис)

_____ (прізвище на ініціали)

Науковий керівник

_____ (підпис)

_____ (посада, прізвище на ініціали)

Додаток Б

**ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУШУ
МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Географічний факультет. Кафедра економічної і соціальної
географії імені професора Олега Шаблія

Завідувач кафедри

_____ доц. Гудзеляк І. І.

« ____ » _____ 2023 р.

**ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ**

Магістерська робота
Предметна спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Географія)»

Виконала: студ. ГРОМ-21с
Кравчук В. Т.

_____
(підпис)

Науковий керівник:
проф. Ровенчак І. І.

_____
(підпис)

Рецензент:
проф. Дністрянський М. С.

_____
(підпис)

Львів – 2023

ПРИКЛАД АНОТАЦІЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**АНОТАЦІЯ**

Кравчук В.Т. **Вивчення географії культури України у середній школі.** Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Географія)». Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2023. 82 с.

Розкрито сутність географії культури. Схарактеризовано особливості сучасного розвитку географії культури України. Проаналізовано особливості вивчення географії культури України у школі. Визначено переважаючі дидактичні прийоми у вивченні географії культури України. Розроблено конструкти уроків з теми дослідження, запропоновано застосування сучасних інтерактивних технологій навчання та цифрових засобів при вивченні географії культури України у школі.

Ключові слова: географія культури, Україна, середня школа, дидактичні прийоми, інтерактивні технології, конструкти уроків.

ANNOTATION

Kravchuk V. T. **Studying the geography of Ukrainian culture in secondary school.** Manuscript.

Qualification work for the educational degree «Master» in the educational and professional programme «Secondary Education (Geography)». Ivan Franko National University of Lviv. Lviv, 2023. 82.

The essence of the geography of culture is revealed. The features of the modern development of the geography of culture of Ukraine are characterised. The peculiarities of studying the geography of culture of Ukraine at school are analysed. The prevailing didactic methods in the study of the geography of culture of Ukraine are determined. The constructs of lessons on the research topic are developed, the use of modern interactive teaching technologies and digital tools in the study of the geography of Ukrainian culture at school is proposed.

Keywords: geography of culture, Ukraine, secondary school, didactic methods, interactive technologies, lesson designs.

Додаток Г

ПРИКЛАД ЗМІСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Додаток Г.1

*Тема: “ПОЛЬОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ШКІЛЬНІЙ ГЕОГРАФІЇ
ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ГЕОПРОСТОРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ”*

Науковий. Керівник: доц. М. Лаврук

Виконав студент: А. Шарко

2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП

**РОЗДІЛ 1. ПОЛЬОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ШКІЛЬНІЙ ГЕОГРАФІЇ:
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ**

1.1. Основні поняття і зміст польових досліджень в шкільній географії

1.2. Польові дослідження та реалізація основних принципів навчання географії

1.3. Польові дослідження у навчальних програмах і досвіді європейських країн

1.4. Методи польових географічних досліджень в шкільній географії

**РОЗДІЛ 2. ПОЛЬОВІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ І ДОСЛІДЖЕННЯ В
СУЧАСНІЙ ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ**

2.1. Польові спостереження і дослідження в модельних навчальних програмах Нової української школи

2.2. Форми і методи польової навчальної діяльності учнівської

2.3. Роль польових досліджень у формуванні географічних предметних компетенцій

**РОЗДІЛ 3. ПОЛЬОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ
КРАЄЗНАВЧОГО ПРИНЦИПУ ТА МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У
НАВЧАННІ ГЕОГРАФІЇ**

3.1. Краєзнавчий проект як результат комплексних польових досліджень і спостережень

3.2. Екскурсія-дослідження з реалізацією міжпредметних зв'язків

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Тема: “ДИДАКТИЧНІ І ВИХОВНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ЕТНІЧНИХ МЕНШИН ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН”

Науковий керівник: доц. І. Гудзеляк

Виконала студентка: М. Гліба

2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ЕТНІЧНИХ МЕНШИН КРАЇН У ДИДАКТИЧНИХ І ВИХОВНИХ ЦІЛЯХ

1.1. Поняттєво-термінна складова вивчення етнічних меншин країн

1.2. Підходи до типології європейських країн за етнічною та етнотериторіальною структурою населення

1.3. Методи географічного дослідження етнічного складу населення країн та етнічних меншин

РОЗДІЛ 2. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕТНІЧНОГО СКЛАДУ ТА РОЗСЕЛЕННЯ ЕТНІЧНИХ МЕНШИН ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

2.1. Історико-географічні особливості заселення Європи

2.2. Формування кордонів на політичній карті Європи

2.3. Географія розселення етнічних меншин у європейських країнах

2.4. Інкультурація та акультурація етнічних меншин у європейських країнах

2.5. Вплив сучасних міграційних процесів на етнічний склад населення європейських країн

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДИДАКТИЧНОЇ І ВИХОВНОЇ РОБОТИ УЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ У КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ ЕТНІЧНОГО СКЛАДУ НАСЕЛЕННЯ КРАЇН ЄВРОПИ

3.1. Нові програми з географії та комплексний підхід у її викладанні

3.2. Методика викладання етногеографічних знань у середній школі

3.3. Методика проведення виховних заходів у контексті вивчення етнічного складу населення країн Європи

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Тема: “ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ Й ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ”

Науковий керівник: доц. А. Байцар
Виконала студентка: Ю. Кільчицька
2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

- 1.1. Теоретичні особливості побудови та функціонування системи дистанційної освіти в загальноосвітньому навчальному закладі
- 1.2. Методологія дистанційного навчання
- 1.3. Сутність інноваційних технологій в шкільній освіті
- 1.4. Сучасні виклики в системі загальної середньої освіти

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНСТРУМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

- 2.1. Характеристика засобів організації навчального процесу в умовах дистанційного навчання
- 2.2. Особливості інноваційних інструментів дистанційного навчання
- 2.3. Нормативне регулювання процесу дистанційного навчання
- 2.4. Переваги та недоліки віддаленого навчання

РОЗДІЛ 3. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

- 3.1. Алгоритм створення уроку географії в умовах дистанційного навчання
- 3.2. Застосування інтерактивних сервісів у вивченні курсу географії в школі
- 3.3. Методичні рекомендації для учителів географії щодо організації та проведення дистанційних уроків й застосування інноваційних технологій

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

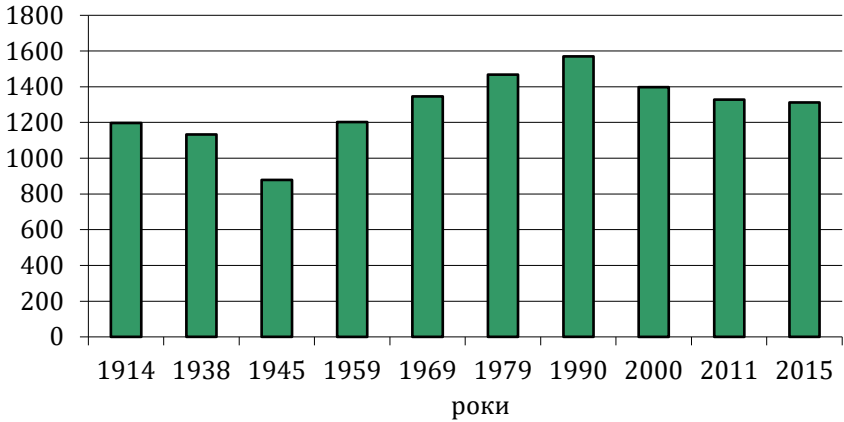
ДОДАТКИ

Діаграма

На початок 2016 р. на території Естонії проживало 1,313 млн осіб. Максимум населення на території Естонії проживало у 1990 р. — 1,569 млн осіб (рис. 3.3). За останні двадцять п'ять років чисельність постійного населення держави скоротилася на 17%.

Рис. 3.3. Динаміка постійного населення Естонії, тис. осіб
Побудовано за даними: [34, с. 56-57]

Кількість наявного населення на території Естонії, за даними Статистичного управління країни, на 7-9% менша від постійного населення [62].

ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ У МАГІСТЕРСЬКІЙ РОБОТІ

Додаток Е.1

Таблиця на одному аркуші

При забезпеченні територіальною одиницею державного зразка кожного із народів, які проживають на території Південної Африки, на місці сучасної держави могли б виникнути такі державницькі утворення: Африкаан, Лесото, Коса, Зулу, Трансвааль, Тсонга (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Прогнозна етнополітична карта Південної Африки ХХІ століття
Побудовано за даними: [118, с. 52-55]

Країна	Столиця	Сучасні держави, яким тепер підпорядковані території цієї країни
Африкаан	Капстад	Південна Африка
Лесото	Блумфонтейн	Лесото, Південна Африка
Коса	Квінстаун	Південна Африка
Зулу	Дурбан	Південна Африка
Ботсвана	Мафекінг	Ботсвана, Південна Африка
Свазіленд	Мбабане	Свазіленд, Південна Африка
Трансвааль	Преторія	Південна Африка
Тсонга	Мапуту	Мозамбік, Південна Африка

Рейтинг схильності Південної Африки до розпаду низький: інтегральний індекс складає 67,6 (2021 р.) проти 113,4 у Судану, який розпався (2011), як єдине державне утворення, шляхом відокремлення Південного Судану [71].

Додаток Е.2

Таблиця на кількох аркушах

Таблиця 3.7

Індекс політичної глобалізації КОФ, 2019
Побудовано за даними: [47]

Країна	Значення індексу	Ранг
1	2	3
Франція	98,43	1

Закінчення табл. 3.7

1	2	3
Іспанія	96,62	5
Португалія	95,08	8
Канада	94,64	10
Швейцарія	93,81	13
США	93,60	15
Бразилія	93,50	17
Німеччина	93,35	18
Аргентина	93,28	19
Індія	92,46	22
Австралія	91,71	24
Південна Африка	88,34	36
Туніс	88,00	37
Алжир	85,68	48
Кенія	85,25	51
Ефіопія	83,27	54
Ліберія	45,14	155

Включення держав регіону у міжнародні політичні процеси сприяє зростанню абсолютного значення індексу політичної глобалізації за країнами Африки, який сумісно розраховують Швейцарський економічний і Федеральний швейцарський технологічний інститути [47]. Його значення у 2019 р. змінювалося за державами регіону від 88,34 (Південна Африка, перше місце у регіоні, 36 місце у світі з-поміж 156 держав світу) до 45,14 (Ліберія, останнє місце у регіоні, 155 місце у світі) (табл. 3.7).

ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ СПИСКІВ (ПЕРЕЛІКІВ) У МАГІСТЕРСЬКІЙ РОБОТІ

Додаток Є.1

Простий список (перелік)

В Україні для здобувачів середньої освіти доступні такі форми навчання:

- очна;
- дистанційна;
- змішана;
- екстернатна;
- індивідуальна;
- сімейна.

Очна форма навчання передбачає відвідування закладів освіти на території України з дотриманням норм безпеки.

Додаток Є.2

Багаторівневий список (перелік)

Для більш ефективного оцінювання вчитель може застосовувати різні стратегії оцінювання здобувачів освіти (укладено за: [23; 25; 28, с. 69; 45, с. 78-79]):

1. виявлення потреб здобувачів:
  - 1.1. таблиці діяльності;
  - 1.2. мозковий штурм;
2. розвиток самостійності і взаємодії:
  - 2.1. контрольні листи;
  - 2.2. опитування;
  - 2.3. рефлексія;
3. доведення розуміння і вміння:
  - 3.1. критеріальні таблиці;
  - 3.2. таблиці відповідності;
4. спостереження за освітнім процесом:
  - 4.1. форми;
  - 4.2. звіти;
  - 4.3. щоденники;
  - 4.4. журнали.